

Gènere, sexe i interseccionalitats en l'educació inclusiva

Montserrat Garcia Silva

Orientadora laboral. Fundació Àmbit Prevenció

Resum

Gènere, sexe i interseccionalitats en l'educació inclusiva

És essencial analitzar el context i les concepcions teòriques que sorgeixen d'ell en l'actualitat, per a conèixer aquelles necessitats emergents sense esperar a temps millors i posposar les demandes. El present text pretén oferir una revisió general de l'evolució de diferents conceptes (gènere, sexe, sexualitat, identitat, orientació sexual...), que s'han trobat històricament en una posició de vulnerabilitat i que avui dia continuen en una tesitura molt semblant. Aquests termes, es troben íntimament relacionats amb les opressions i els privilegis, amb les organitzacions socials i les seves estratègies de poder, amb aquelles normes socials naturalitzades i/o biològiques, amb la interseccionalitat, entre d'altres. Tot això, amb la finalitat d'oferir diferents punts de vista que ens facin reflexionar sobre el que donem per vàlid, que permetin deconstruir l'imaginari social per a poder educar de forma interseccional i de manera coeducativa, fomentant unes pràctiques educatives transformadores que visibilitzin i celebren la diversitat, generant espais de seguretat per a totes les persones.

Paraules clau: Educació inclusiva, interseccionalitat, pedagogies queer, atenció a la diversitat sexual, gènere, identitat sexual, LGTBI, transexualitat, sexualitat, societat binària.

Abstract

Gender, sex and intersectionalities in inclusive education

It is essential to analyze the context and the theoretical conceptions that arise from it nowadays to understand those emerging needs without waiting for better times and postponing demands. This text aims to offer a general review of the evolution of different concepts (gender, sex, sexuality, identity, sexual orientation) which have historically been in vulnerable stand and continue in a very similar condition. These terms are closely related to oppressions and privileges, social organizations and their power strategies, natural and biological social norms, and intersectionality, to name a few. Therefore, this investigation's purpose is to offer different points of view that make us reflect on what we consider valid, that allow deconstructing the social imaginary to be able to educate in an intersectional and co-educational way, promoting transformative educational practices that make visible and celebrate diversity, eventually creating safe spaces for everyone.

Keywords: Inclusive education, intersectionality, queer pedagogies, attention to sexual diversity, gender, sexual identity, LGTBI, transsexuality, sexuality, binary society.

Educació inclusiva i Atenció a la Diversitat

L'educació és una eina de transformació social molt poderosa i essencial en totes les etapes de la vida apostant per una educació permanent que tingui en compte la

perspectiva de gènere i la inclusió del col·lectiu LGTBI i els seus referents, per a incidir en l'imaginari social i poder desconstruir-lo.

És a dir, els centres educatius inclusivament tenen el deure **d'educar, fomentar i celebrar la diversitat**. Per què? Doncs perquè han de fomentar-se les condicions necessàries per tal que l'escola sigui un lloc de seguretat per a totes les persones, donant a conèixer les diferències des de l'apoderament; visibilitzant cossos, capacitats, cultures, ètnies, orientacions sexuals, gèneres dissidents... des d'un enfocament interseccional. Desenvolupant així un sentit crític enfront de situacions socials que impliquen privilegis i opressions, potenciant així la qualitat de vida de totes les persones, no sols d'aquelles que es troben dins dels valors hegemònics.

Sánchez a la seva obra cita a Bello i exposa que “les pedagogies dissidents, per tant, han de partir de la imaginació, de la possibilitat d'utilitzar altres paraules, de qüestionar les normes que danyen els cossos de totes” (Sánchez, 2020, p. 73). És a dir, entendre la pedagogia des de la imaginació, des de la creativitat i la reflexió crítica, detenir-nos a mirar la realitat educativa que moltes vegades emmascara situacions de violència, d'opressió i malestars en les minories i que sorgeixen a causa dels privilegis i les normes.

Hem d'apostar per una mirada més atenta, més afectiva i fins i tot més revolucionària ja que les **pedagogies queers** són pràctiques educatives transgressores i realment necessàries en l'educació formal. Sóc conscient que aquest tipus de pràctiques requereixen un fonament ètic i un caràcter polític, i que al seu torn suposen un desafiament per a l'equip directiu i docent dels centres educatius, però com deia Millet, del qual s'ha convertit en eslògan del moviment feminista en els últims anys, el personal és un acte polític i en aquest cas, també és un nou repte i un potent desafiament. Desafiaments que sorgeixen de necessitats emergents, desafiaments que esdevenen i que s'han de transformar en pràctiques educatives inclusives si volem formar part d'una educació plena, real i efectiva.

Si eduquem fomentant tot l'anterior, segurament en les pròximes generacions la balança entre opressions i privilegis hagi disminuït i allò que considerem “normal”, tal com diu Viruta en una de les seves lletres^[1], *tan sols sigui un programa de la rentadora*.

Interseccionalitat, gènere i sexualitat

La **interseccionalitat** és aquell concepte que es podria definir com aquells elements de desigualtat que es troben interrelacionats, superposats els uns amb els altres, i que es troben en el context en plena interacció amb els individus. Fins i tot, podríem afirmar que les interseccions ens configuren. Dit en paraules de Platero, defineix l'anterior terme com aquell que:

S'utilitza per assenyalar com a diferents fonts estructurals de desigualtat mantenen relacions recíproques. És un enfocament teòric que subratlla que el gènere, l'ètnia, la classe o l'orientació sexual com altres categories socials, lluny de ser naturals o biològiques són construïdes i estan interrelacionades. No es tracta tant d'enumerar i fer un llistat inacabable de totes les desigualtats possibles superposant l'una després de l'altra, com d'estudiar aquelles manifestacions i identitats que són determinants en cada context i com són encarnades pels subjectes per a donar-los un significat que és temporal. (Platero, 2012, p. 27)

És més, considero interessant destacar quan puntualitza en *no es tracta d'enumerar i fer un llistat inacabable de totes les desigualtats* i en efecte, no es tracta d'afegir una infinitat de desigualtats subratllades pel gènere, la sexualitat, l'ètnia, la classe, l'orientació sexual, la diversitat funcional, la nacionalitat... ni tampoc apostar per la simple descripció de diversitat ja que considero que les categories socials lluny de ser naturals són construïdes i es troben relacionades entre si. I l'interès que han de causar-nos ha de provocar la possibilitat de generar propostes d'un contingut transformador.

Si les categories socials existeixen prèviament al subjecte i són independents entre si, quina relació tenen amb els organitzadors socials? Tot això, es pot resumir en dues paraules: **opressió i privilegis**. Aquests dos conceptes interactuen en la vida de l'individu. És a dir, ens construïm (les nostres identitats i experiències) al voltant d'aquests organitzadors socials que es troben determinats enfront d'una jerarquia on existeixen diferents figures de privilegis i de fonts d'exclusió social.

Podem observar que aquestes categories o estructures socials són construccions socials, creades per les persones i per tant, si sorgeixen gràcies a aquestes, també es poden desconstruir. Les estructures socials s'encarreguen de normalitzar i normativitzar les vides dels subjectes en un moment històric i en una societat determinada. Per això, les persones que romanen en col·lectius minoritaris pateixen desigualtats i discriminacions ja que són travessades, són violentades, per aquestes estructures.

La interseccionalitat proposa que no hi ha només un factor de discriminació sinó que pot ser múltiple (Grabham, 2009). És a dir, que actua com una espècie de teranyina a partir de les experiències i les estructures socials complexes que intervenen en les vides dels individus.

Els subjectes es construeixen les identitats i les experiències sota el paraigua de les estructures socials, com ja hem comentat, i aquestes són les que desencadenen desigualtats a partir del seu entramat de privilegis i opressions. Hem de tenir en compte que no només produeixen discriminació i violència, sinó també resistència, aliances i apoderament com a estratègia d'agència de les pròpies vides.

Kimerlé Williams Crecshaw va ser la que a finals dels anys vuitanta, va popularitzar el terme *intersectionality* (interseccionalitat) en l'àmbit acadèmic per a exposar la interacció entre raça i gènere, i com aquests configuraven les experiències de les dones negres en l'àmbit de l'ocupació.

Ara que hem pogut puntualitzar breument sobre la interseccionalitat, com es relaciona amb les estructures de gènere i sexualitat? Doncs bé, segons les teories de Preciado però en boca de Platero:

La sexualitat no és un aspecte merament privat ni de conseqüències individuals, que triem deliberadament dins d'un ventall de possibilitats igualment valorades, sinó que la sexualitat és un de les maneres dominants de l'acció biopolítica, i això es produeix almenys des de finals del segle XIX. Són objecte de control de les persones. (Platero, 2012, p.17).

En definitiva, Preciado ve a explicar que la sexualitat és un concepte una mica complex que no depèn únicament dels individus. És a dir, afirma que la sexualitat no són experiències o vivències personals i individuals sense més, sinó que es troben en un lloc de privilegi ja que els subjectes són controlats i vigilats sota les normes socials. L'autor utilitza el concepte de *sexopolítica* per a exposar que la sexualitat és un espai de gran interès i control per a la societat capitalista que converteix desitjos, cossos i identitats en mercaderia que explota per al benefici d'uns pocs i la supervivència del mateix sistema.

El **control sexual i corporal** interessa, i molt. De fet, el mateix autor exposa que la teoria de la *programació de gènere* és la que produeix subjectes que es pensen i actuen com a cossos individuals, i aquesta s'intueix en la següent premissa:

“un individu= un cos= un sexe= un gènere= una sexualitat”.

Això es refereix al fet que la societat es troba comprada per un binarisme de gènere, una orientació sexual correcta i una incorrecta, un cos correcte i incorrecte, una identitat sexual correcta i incorrecta, una expressió de gènere correcte i incorrecta... Les persones estem programades perquè ens visualitzem com a homes i dones cisgènere[2] i heterossexuals. Aquí podríem tornar a esmentar aquells privilegis i opressions, ja que no és el mateix un home cisgènere, blanc, amb estatus socioeconòmic elevat, sense diversitat funcional i heterossexual, que l'antitesi; dona transgènere, negra, amb estatus socioeconòmic baix, amb diversitat funcional i lesbiana. És cert, he anat d'un extrem a un altre, però ho he fet amb la intenció de visibilitzar, de manera molt clara i intencional, com entren en joc diferents conceptes en l'entramat de la interseccionalitat.

Per tant, estariem parlant que hi ha un **gènere programat** que és el que dicten les normes socials, aquell que és considerat natural i biològic. En definitiva, normal. Jo em pregunto i Preciado també, es poden desmuntar aquestes programacions del gènere? La resposta és sí, encara que és un procés complex de desconstrucció que implica diverses operacions de desnaturalització i desidentificació que esmenta Butler en la seva obra com a procés de *undoinggender*. Aquestes operacions de desconstrucció del que és normal i el que no, es basen en el dispositiu *dragking* i l' *autoexperimentació* hormonal de la que Preciado és tot un expert[3].

Per tant, allò que anomenem gènere (i les seves expressions de masculinitat i feminitat), el sexe i la sexualitat pertanyen al sistema sexepolític que el vol sota el seu

poder, ja que d'això depèn el control de la “producció, la reproducció i expansió colonial de la vida heterosexual humana del planeta” (Preciado, 2008, p.94).

Per a poder entendre aquest entramat de conceptes, exposa un exemple molt senzill que tracta de la següent manera i que s'observa com el sistema opera sobre els nostres cossos de manera invisible però eficaç. A principis del segle XXI, la rinoplàstia (operació de nas) era considerada cirurgia estètica mentre que la *vaginoplastia* (construcció quirúrgica d'una vagina) i la *faloplastia* (construcció quirúrgica d'un penis) eren considerades operacions de canvi de sexe. En un mateix cos, el nas i els òrgans sexuals operen de manera diferent i es troben atravesats[4] per les estructures socials. I no sols atravesats sinó privatitzats, ja que:

Mentre el nas està regulat per un poder farmacopornogràfic en el qual un òrgan es considera com a propietat individual i com a objecte de mercat, els genitals segueixen tancats en un règim premodern i gairebé sobirà de poder que els considera propietat de l'Estat i dependents d'una llei transcendental i immutable (Preciado, 2008, p.95).

Per tant, podem dir que ens trobem en un estat d'emergència social, d'urgència, pel fet que existeixen un conjunt d'elements que delimiten de forma diferenciada les possibilitats de subsistència. I en aquest sentit, les sexualitats, la identitat de gènere i les seves expressions no normatives es converteixen en moltes ocasions, en fronteres que impedeixen i delimiten l'accés a l'habitatge, a l'educació, a l'ocupació, a la simple seguretat de transitar pel carrer a comprar el pa sense que les estructures socials exerceixin violència a les minories. Recordem els privilegis i les opressions que hem citat anteriorment, ja que hi ha una part de la població que pretén vendre'ns un determinat ancoratge de les categories o jerarquies socials com presumptament fixes a característiques biològiques.

Societats binàries: categories i violències

La nostra actual societat és, moltes coses i entre elles, binària ja que es tendeix a catalogar a la població en dues posicions: femení- masculí, home- dona, heterosexual- homosexual, blanc- negre, prim- gros, ric- pobre, sense diversitat funcional- amb diversitat funcional... Però hem de tenir present que **en la diversitat humana no tot és catalogable en dues caselles**, no hi ha blanc i negre sinó una gamma de matisos que s'entremesclen entre si entre aquests dos pols que ens fan creure que són oposats. Dins d'aquestes dues categories, hi ha una considerada com a normal, biològica, acceptable, natural i després totes les altres que són oprimides a través de l'omissió i la violència.

Quan una persona no es troba dins d'aquest sistema de control se l'exclou de forma pràcticament sistemàtica, provocant desigualtats i exclusió social. Però comencem pel principi ja que tota la nostra vida ens han ensenyat que sexe i gènere són sinònims, que els homes són *masculins* i les dones *femenines*. Ens han pretès vendre que

hi ha unes certes coses limitades per als nois i altres per a les noies, des d'una pilota a una Nancy. Ens han fet creure que els homes de veritat són forts, valents, líders nats, competitius, que no ploren, que han de ser durs... I que, per contra, les noies són les dolces princeses que han de ser rescatades, protegides pel personatge masculí perquè elles mateixes no poden defensar-se ja que la seva naturalesa és més sensible. A més, ens ha d'agradar el color rosa i la purpurina, però no se'ns permet parlar molt alt, ni obrir les cames quan ens asseiem en la taula a menjar, hem de mostrar-nos femenines i cuidar el nostre aspecte físic, però no massa que si no serem unes putes i això és impensable.

Tot això, ve donat per diferents mandats socials i familiars que ens inculquen des de la primera ecografia en la qual s'intueixen els nostres genitals i que seran determinants per a decidir el nostre nom, la nostra manera de vestir, de relacionar-nos, de comportar-nos... Per tant, podem comprovar que hi ha una ideologia del gènere molt arrelada darrere de la concepció hegemònica d'aquest que situa jeràrquicament el binarisme entre homes i dones, invisibilitzant així multitud de realitats.

No insistiré molt més a mostrar que vivim en una societat patriarcal, masclista i sexista que ens venen com a igualitària en drets i oportunitats ja que sabem que no és cert, encara que socialment interressi mantenir i continuar perpetuant les mateixes desigualtats i reproduint els mateixos rols i estereotips de gènere que fan tant de mal. Efectivament, són nocius perquè violenten i al seu torn, invisibilitzen i ometen aquelles persones que no se senten representades sota aquests canons que vénen imposats social i culturalment. Sánchez, explica que hi ha unes "idees interioritzades que fan que estiguem dins del sistema, que assumim i perpetuem amb les nostres accions, mirades i llenguatge un sistema que danya a les persones en el seu conjunt". (Sánchez, 2019, p.35).

La diferència està penada i no estar entre l'hegemònic té les seves conseqüències ja que hi ha una multitud de valors normatius que s'enganxen a la pell i quan es qüestionen uns certs supòsits en els mandats del gènere s'activen totes les alarmes. El diferent produeix por i al seu torn, sembla que fa por no reproduir les obligacions socials. Però és que no pertànyer al sistema té les seves conseqüències com bé hem comentat i hem de tenir present, que som éssers socials que anhelem el reconeixement dels nostres iguals, el prestigi i la valoració social. Hem de ser conscients que hi ha una supremacia de gèneres, d'identitats, de cossos, de sexualitats... que funcionen com a instrument de transmissió de valors hegemònics i de repressió.

Hem de reconèixer que totes les persones, en menor o major mesura, tenim uns certs prejudicis que hem après, que viuen molt dins nostre i que perpetuem incessantment. Missé (2018) ho exposa fabulosament en la seva teoria, en la qual mostra com els prejudicis socials modifiquen la nostra essència ja que ens venen uns valors hegemònics, validats i imposats, des d'edats primerenques que assumim i agenciem com a nostres. En particular, quan exposa com els discursos mèdics *ens roben el cos*, metafòrica i literalment en el seu cas. Missé denuncia obertament en la seva obra que:

Se'ns ha robat la possibilitat de viure el cos d'una altra forma, que se'ns ha imposat una interpretació única sobre algunes de les seves parts. Em refereixo que per a explicar el nostre malestar se'ns ha dit que no hauríem d'haver nascut en aquest cos però que podem aconseguir l'adequat amb tractaments hormonals i algunes intervencions quirúrgiques. (Missé, 2018, p.11).

Exposa que les idees que hem anat aprenent sobre els nostres cossos, han anat calant en el nostre imaginari, i que han estat inventades per algú ja que no sorgeixen per art de màgia. En concret, exposa que aquest malestar del qual parla repetidament en la seva obra ve donat per unes autoritats mèdiques que ho validen i que proposen remei al trastorn de disfòria de gènere que es pateix a partir, de tractaments hormonals i intervencions quirúrgiques per a solucionar el fet d'haver nascut en un *cos equivocat*. Missé i Galofre citen a Sandy Stone, un text que escriu en 1991 anomenat “L'Imperi Contraataca. Un Manifest Postranssexual” en el qual exposa que:

Els cossos són pantalles en les quals veiem projectades els acords temporals que sorgeixen dels debats del moment sobre pràctiques i creences que tenen lloc dins de les comunitats acadèmiques i mèdiques. Aquestes lluites es desenvolupen en escenaris bastant allunyats del cos. (Galofre i Missé, 2015, p.54).

I és que la idea de combatre el discurs mèdic i biologicista sobre el qual la persona trans ha nascut en un cos equivocat i que per tant, viurien millor si modificuessin els seus cossos és complexa. De fet, existeixen molts pensaments diferents sobre aquest tema i que intentaré anar articulant al llarg de la recerca.

En definitiva, podríem resumir que el discurs de la teoria clàssica ha buscat entendre per què les persones trans existien i que s'ha basat principalment, en l'argument que aquestes tenen un desajustament entre la seva identitat de gènere i el seu cos degut a alteracions en el seu desenvolupament biològic. De fet, des de la publicació del DSM-4[5] s'ha considerat un trastorn mental que apareix denominat com a trastorn de la identitat sexual. A partir, del DSM-5, és recategoritzat com disfòria de gènere.

Molts moviments han intentat des de fa diversos anys lluitar contra la despatologització de la transsexualitat i sortir d'aquests paràmetres mèdics en els quals encasellen i titllen com a trastorn mental a disfòria mental. Preciado exposa en referència a l'anterior que:

No es tracta de passar de dona a home o d'home a dona, sinó d'infectar les bases moleculars de la producció de la diferència sexual, ja que aquests dos estats, home i dona, no existeixen sinó com a efectes polítics fantasmàtics de processos tècnics de normalització. Es tracta d'intervenir en aquest procés de producció de manera conscient i intencional fins a aconseguir formes viables d'incorporació de gènere, de produir una nova plataforma sexual i afectiva, ni masculina ni femenina en el sentiment farmacopornogràfic del terme, que permeti la transformació de l'espècie. [...] El sentiment de transgressió dels límits del gènere que m'ha estat imposat socialment és, sens dubte, el més intens. En realitat, el nou metabolisme de la testosterona en el meu cos no és efectiu en

termes de masculinització sense l'existència d'un programa polític previ que interpreta aquestes variacions com a part d'un desig, vigilat pel règim farmacopornogràfic, de canvi de sexe. Sense aquest desig, sense la il·lusió de la possibilitat de transitar d'una ficció del sexe a una altra, l'aplicació de testosterona és simplement com el Prozac, la coca o el speed, una bona xutada. (Preciado, 2015, p.111).

Actualment, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) ha publicat una nova edició del manual de malalties en la qual treu la transsexualitat del capítol de trastorns i passa a formar part d'un nou epígraf anomenat *condicions relatives a la salut sexual* en el qual substitueix la **disfòria de gènere** com a *incongruència de gènere* i ho titllen d'un nou avanç en el camí de la despatologització de la transsexualitat que entrarà en vigor en 2022.

S'ha denunciat innumbrables vegades, el llarg procés pel qual passa una persona trans fins que arriba la intervenció quirúrgica en la qual inclou la denominada prova de *Test de Vida Real*, que consisteix en el fet que la persona assumeixi el rol de gènere que sent com a seu. En aquest moment és clau l'acceptació social i si aquesta prova resulta positiva és el moment de plantejar una cirurgia de reassignació de sexe.

Llegeixo la notícia en el periòdic digital i em vénen les paraules de Preciado com un flaix engegador: “No vull el gènere femení que em va ser assignat en el naixement. No vull tampoc el gènere masculí que la medicina transsexual em promet i que l'Estat m'acabarà atorgant si em porto bé. No vull” (Preciado, 2015, p.108). Per tant, deixa entendre que el suposat ordre natural de les coses implicaria que:

Si una persona neix en un cos de mascle s'identifiqui com a home i sigui masculí, i si un neix en un cos de femella s'identifiqui com a dona i sigui femenina. Quan aquesta cadena de factors no es produeix, des de la perspectiva mèdica s'entén que hi ha hagut algun problema d'ordre biològic. Aquest desajustament es restauraria bàsicament modificant el cos per a adaptar-lo al gènere sentit. D'aquí ve que en l'imaginari col·lectiu hagi calat la idea que les persones trans estan atrapades en el cos equivocat (Missé, 2018, p.23).

Per tant, és el mateix que dir que aquest malestar generat per la transsexualitat es restaura modificant el cos i així el problema queda resolt, mitjançant un procés de reparació, d'arranjament, de cura... mitjançant un diagnòstic i futur tractament per a un trastorn crònic.

Tot això, té el seu origen en la relació d'identitat- cos o en la identitat de gènere-cos que es desenvolupen a Occident a partir del segle XX, en el qual s'assumeix que una persona que s'identifica amb el gènere *contrari* al que va ser assignat en el seu naixement ha de modificar-lo, ha d'adaptar-lo. Aquest discurs mèdic té un tremend impacte en la subjectivitat de les persones trans tal com exposa Missé entre altres autors (Galofre, Coll-Planas, Pardo...). Com bé deia, l'impacte és tal que arriba al punt de transformar la narrativa de la història de vida i la relació amb el propi cos.

Llavors, si m'opero o em sotmeto a un procés hormonal el malestar que em produeix el meu propi cos desapareixerà? Alguns autors defensen aquesta idea i altres, la critiquen durament ja que consideren que “les persones estan socialitzades en un context que naturalitza que cada cos té assignada una identitat de gènere” (Missé, 2018, p.29). De fet continua, expressant que:

Els homes tenen un cos concret i les dones tenen un altre cos concret. Aquestes idees exerceixen fortes pressions en la nostra autopercepció que ens condueixen a sentir rebuig cap al nostre propi cos, en concret a les seves característiques sexuals, quan no ens identifiquem amb una determinada identitat de gènere. Aquestes pressions socials són les que ens condueixen a rebutjar el nostre cos perquè estableixen que aquest no és vàlid tal com és per a habitar una identitat de gènere en concret (Missé, 2018, p.29).

És a dir, la necessitat de canvi corporal té a veure amb un conjunt de **normes culturals** entorn del gènere, la identitat i el cos segons l'autor. I per tant, qüestionar el discurs del cos equivocat és proposar una altra manera de pensar la qüestió del gènere i en definitiva, la qüestió trans. D'aquesta manera:

Situa el problema en la cultura i en les estructures socials i no en el cos i això implica transformar la cultura abans que el cos. I com en qualsevol transformació social, existeixen múltiples actors socials amb seriosos interessos a mantenir *l'status quo* que demonitzen qualsevol discurs que pugui posar-los en risc. Els discursos hegemònics han situat que la transsexualitat és una condició de naixement i que les pressions socials no tenen res a veure amb ella. En lloc de reconèixer que és un problema estructural, aquests actors tracten d'individualitzar el problema perquè el malestar sigui de la gent trans i no del sistema. Pel que han de fer per a curar aquest malestar i transformar el seu cos (Missé, 2018, p.30).

Com he comentat amb anterioritat, les persones com a éssers socials, estem exposades a diferents pressions socials ja que estem construïdes per elles. És a dir, en la teranyina de codis i relacions socials, “ser home o ser dona només és possible en un sistema social que configura als subjectes en funció de la seva biologia” (Missé, 2018, p.32). Les persones inventem codis i categories que ens donen sentit i que ens humanitzen però també exerceixen violència i discriminen aquelles que escapen de la normativitat social. Hem de recordar que les normes són constructes socials i per tant, no són naturals i no responen a cap veritat absoluta. Tal com es van construir es poden desconstruir, encara que aquí tornariem al dilema del control i el poder del privilegi i l'opressió.

Sexe, gènere i la seva teranyina

Anteriorment, hem comentat que sexe i gènere són conceptes diferents; doncs bé, els definirem. La **identitat de gènere** seria la categoria de gènere amb la qual una persona s'identifica en la nostra actual societat binària i se'ns presenten dues possibilitats: identitat d'home o identitat de dona. Aquelles persones que neixen amb un determinat sexe i s'identifiquen amb ell, es nomenen com cisgènere. En canvi, aquelles que neixen amb un sexe i s'identifiquen amb el gènere contrari serien persones trans. Abans de prosseguir a explicar què engloba el paraigua de trans, considero important esmentar que:

La majoria de gent no pensa en el gènere com una cosa amb la qual un s'identifica sinó com alguna cosa que un és. No existeix una gran consciència que el gènere té a veure amb una identificació perquè està molt estès que el gènere és una cosa amb la qual un neix [...] A les persones trans se'ns pregunta, sense parar, que expliquem com i per què sabem que ens sentim homes o dones, una pregunta que la majoria de la població no té ni idea de com contestar. És més no té ni la més remota idea que té una identitat de gènere bàsicament perquè mai s'ha interrogat sobre això [...] sentir-se home o dona és profundament relatiu, és una vivència subjectiva i particular i alhora és una experiència col·lectiva que es construeix socialment. (Missé, 2018, p.45).

Per tant, podem entendre que sentir-se noi o noia no és una essència natural ja que en néixer no sabem si som nens o nenes, sinó que necessites viure en una societat en concret per a saber-ho. És a dir, que depèn d'una cultura determinada, d'un llenguatge determinat i d'uns missatges determinats que rebem en la infància sobre ells.

Finalment, el **sexe** seria aquell factor que engloba les característiques fisiològiques i biològiques.

En definitiva, si la identitat de gènere no és un fet biològic podríem considerar que la transsexualitat tampoc ho és en el sentit que un pot néixer com a home o com a dona, amb unes característiques biològiques en concret (definició de sexe) però d'aquí a sentir-se home o dona segons les concepcions culturals que ho avalen és molt diferent ja que no existeix una relació innata.

De fet, Missé en la seva obra posa un exemple molt clar sobre aquest concepte en el qual explica sobre l'evolució d'unes certes categories que es consideraven essencials fa uns anys i que actualment, han mancat d'interès o aquest no és el mateix. Per exemple, les categories que anys enrere ens semblaven fonamentals i que ara mateix no ho són com seria l'estat civil d'una persona.

Actualment, ho reflecteix el nostre document d'identitat però antigament era importantíssim de saber, ja que era la manera en que un home tractava a una dona ja que si era vídua, soltera o casada era molt diferent. Amb això, l'autor expressa la idea que el concepte no ha desaparegut ja que continua sent el mateix, però sí que ha perdut

rellevància i aquest exemple el compara amb altres categories actualment essencials com són la identitat de gènere.

Podem destacar fàcilment que les categories d'home i dona són altament rígides i acaben expulsant a moltes persones que no compleixen amb els estàndards normatius. L'autor entén l'experiència trans com una forma possible de gestionar un malestar que sent molta gent en diferents graus a causa de la rigidesa del sistema de gènere. I és que tal com comentem, la categoria és tan rígida i potent que les persones que no encaixen són assenyalades, en comptes d'assenyalar a la pròpia categoria. Missé destaca “el meu ideal utòpic és un estat de transició permanent on existeixi llibertat d'explorar la pròpia expressió sense límits, expectatives ni càstigs” (Missé, 2018, p.53).

Cossos i Identitats

Cada època a la història ha considerat la seva pròpia composició d'elements i característiques corporals com si fossin factors “naturals” però els cossos, igual que altres productes culturals, passen per fases i etapes lligades pel conjunt de la societat per a existir.

Si el sistema marca unes regles de joc, una normativitat amb la qual conviure o exiliar-se a una minoria exclosa i violentada, vol dir que existeixen persones defensores del gènere. És a dir, algú que de manera activa o a través de la inacció conscient, defensa el poder del sistema de gènere existent. Pel que comporta a reproduir la violència del privilegi masculí i amb ell, la resta d'extensions socials existents.

I jo em pregunto: de què tenen por? A què es deu aquesta força? aquesta protecció voraç del gènere? S'exerceix molta violència en nom d'aquesta por i d'aquest odi, d'aquesta fòbia. Una fòbia a la cultura de l'ambigüitat de gènere i d'aquells gèneres no normatius que són callats, invisibilitzats, violentats... sistemàticament silenciats sobretot en aquells punts en els quals convergeixen gèneres i orientacions sexuals no normatives.

Galofre i Missé (2015) exposen un text de Kate Bornstein titulat “Terror de gènere, rabia de gènere” en el qual esmenta el que ella anomena *Terrorisme de gènere*[6] degut a la violència del sistema. És a dir, a una cultura que ataca a les persones sobre la base d'estar o no estar en un gènere correcte i fins i tot va molt més allà, de tenir un cos políticament correcte i unes pràctiques sexuals dins dels límits de la norma. En relació a això, Bornstein comenta que:

Durant un temps, vaig pensar seria divertit dir terrorisme de gènere al que faig en la vida. Jo i alguns companys estàvem terroritzant al sistema de gènere. Però ara ho veig una cosa diferent; terroristes de gènere no són les dragQueens, la butchdykes, els homes que van en patins i vestits d'infermeres. [...] Terroristes de gènere són, com la Sra. Millot, aquells que continuen entestant-se amb un

sistema de gènere que és real i natural; després ho utilitzen per a terroritzar els altres. Aquests són els terroristes de veritat: els Defensors del gènere. (p.118).

Recordo llegir a Butler que deia que “aquesta és una pràctica d'improvisació en un escenari constrictiu. A més, el gènere propi no es *fa* en solitud. Sempre s'està *fent* amb o per a un altre, encara que l'altre sigui només imaginari” (Butler, 2006, p.15). Per tant, segons Butler, el gènere no es crea ni pertany a un mateix, sinó que existeix a partir del reconeixement dels altres “ja que la viabilitat de la nostra individualitat depèn fonamentalment d'aquestes normes socials”. (2006, p.15)

De vegades, el sentit que tenim de pertinença social pot veure's perjudicat per la distància en la qual ens trobem respecte a les normes. Aquesta distància perjudica ja que com a éssers socials que vivim en societat tendim a necessitar aquest desig de reconeixement. Aquest es converteix en un territori de poder. És a dir, el desig està implicat en les normes socials i aquestes es troben lligades a la qüestió del poder, però aquest només es concedeix als qui reuneixin els requisits del que es reconeix com a normal, com a natural i qui no.

És a dir, “com a resultat, el jo que sóc es troba constituït per normes i depèn d'elles, però també aspira a viure de maneres que mantinguin amb elles una relació crítica i transformadora” (Butler, 2006, p.16). Ens han fet creure que el cos és una cosa estàtica però aquelles persones que transcendeixen a la norma han descobert com aquestes realitats no estan escrites en pedra. Butler en la seva obra defineix tot l'anterior com a **gènere performatiu** que implica que ningú té un gènere donat des de l'inici, sinó que aquest es produeix durant una constant posada en acte (és a dir, en la repetició quotidiana de les normes de gènere que ens diuen com ser o no ser homes, o com ser o no ser dones). De fet, en relació a la performance del gènere, Preciado exposa que:

No hi ha diferència ontològica entre les seves encarnacions de gènere i la meua; totes elles són productes performatius més o menys legitimats per l'ordre social. La diferència està en el grau de reflexivitat, de consciència performativa. Això és esdevenir King: veure a través de la matriu del gènere, contemplar els homes i les dones com a eficients ficcions performatives i somàtiques convençudes de la seva realitat natural. Aquesta visió del món porta al riure, et bufa com un aire ingràvid sota els peus que t'empeny a surar: èxtasi polític. (Preciado, 2008, p.273).

I d'aquesta manera, les persones trans no encaixen en aquest sistema de classificació binari en el qual es veuen exposades a diferents formes de discriminació, violència i exclusió. Un rebuig que posa en dubte els drets de la ciutadania, els drets humans. Uns drets consensuats en uns certs països sobre el paper però amb unes realitats més aviat difuses. Per exemple, ara existeix una legislació integral específica que garanteix la igualtat de tracte en tot el territori nacional de les persones LGTBI i concretament per a persones trans en la Llei Trans, publicada i aprovada recentment (BOE, 2021).

Espanya és un dels països amb el marc normatiu més avançat i protector dels drets del present col·lectiu. De fet, així ho reconeixen diferents organismes internacionals, com el rànquing Rainbow Europe 2018 en el qual situa a Espanya en el novè lloc a nivell europeu. Encara que el rànquing esmenti que ens trobem en el novè lloc a nivell europeu, hem de ser conscients que continua existint LGTBIfobia[7] en el territori i que aquesta continua exposant a diversos col·lectius a la marginació social segons el context i els factors que s'interseccionen.

Com he comentat, les persones trans incloses dins del col·lectiu LGTBI en diversos àmbits de la vida es troben excloses pel fet de ser visiblement dissidents de la norma. En aquest moment és quan entra en joc el *passing* ja que es tendeix a fer creure que el més important perquè una persona trans aconseguixi l'èxit és *passar*, és viure amb èxit el gènere sentit i ser acceptada com a membre *natural* d'aquest gènere. Per a això, implica esborrar una part de la seva experiència personal i desfer-se del passat viscut abans del trànsit[8]. Preciado exposa de manera contundent i vivaç que:

Rebutjo la dosi mèdico-política, el seu règim, la seva regularitat, la seva direcció. Advoco per un virtuosisme de gènere: cadascú, la seva dosi; cada context, la seva exigència prèvia. Aquí no hi ha norma, hi ha simplement una multiplicitat de monstrositats viables. Jo prenc testosterona com Walter Benjamin prenia haixix o com Freud prenia cocaïna. Això no és una excusa biogràfica, sinó una radicalització (en el sentit químic del terme) de la meua escriptura teòrica. El meu gènere no pertany ni a la meua família ni a l'Estat ni a la indústria farmacèutica. El meu gènere no pertany ni tan sols al feminisme, ni a la comunitat lesbiana, ni tampoc a la teoria queer. Cal arrencar-li el gènere als macrodiscursos i diluir-lo en una bona dosi de psicodelia hedonista micropolítica. (Preciado, 2008, p.297).

Per tant, el cos trans necessita trobar-se i adquirir consciència que s'articuli a si mateixa i es reveli a l'ordre social construït. Aquelles persones que s'arrisquen a rebel·lar-se, els terroristes del gènere deriven en implicacions que poden evocar violència i exclusió en diversos àmbits personals, socials i laborals. De fet, com diria Susan Stryker en l'obra de Galofre i Missé, el “meu cos transsexual conté literalment aquesta violència abstracta” (Galofre i Missé, 2015, p.65).

La qüestió TRANS

Tornem al paraigua trans que he esmentat en un inici, què abasta aquest concepte? A la llengua castellana el terme *trans* engloba diverses formes i identitats de persones que no s'identifiquen amb el gènere que li van assignar en néixer. Aquest concepte prové de la paraula anglesa *Transgender* i dins d'ella, apareixen altres conceptes: des de persones transsexuals i persones transgènere, a persones travestis.

Però quina diferència hi ha entre els conceptes anteriors? La diferència entre una persona transsexual i una persona transgènere radica en si hi ha un procés de hormonació i/o cirurgia (estaríem parlant de transsexual) o per contra, hi ha un sentiment de no identificació amb el gènere atorgat per naixement però no hi ha voluntat de sotmetiment a cap procés mèdic o psiquiàtric de patologització (es refereix a les persones transgènere). Tots dos són completament vàlids ja que cada persona utilitza les eines o estratègies que considera oportunes per a minimitzar aquest malestar en el qual Missé exposa que algunes persones el solucionen transitant i altres no.

En canvi, el concepte de travestisme fa referència a la preferència per utilitzar la vestimenta del sexe contrari. Fem un petit incís i recordem que el gènere és l'autoexpressió i no l'anatomia d'un cos, en la qual existeixen diverses paraules per a expressar la resistència del gènere o els *dissidents del gènere* des de: travestís, transsexuals, *DragQueens*, *DragKings*, *cross-dressers*, persones andrògines, bolleras, *butches*, *femmes*... Tot això ens porta a preguntar-nos sobre les expressions del gènere ja que molta gent pensa que totes les dones considerades “masculines” són lesbianes i que tots els homes considerats socialment com a “femenins” són gais. Ni totes les dones o homes trans són heterossexuals ni homossexuals. Tot això, en moltes ocasions genera confusió, però és necessari visibilitzar una realitat complexa en la qual convergeixen múltiples comunitats dins del col·lectiu LGTBIQ+[9].

Prèviament, considero necessari fer un breu recorregut històric sobre el concepte trans ja que com bé sabreu no és un concepte nou que hagi sorgit recentment, sinó que des de l'antiguitat ha estat un model arrelat a diferents cultures i societats i que amb el pas del temps, de la religió i del capitalisme, entre altres, s'ha titllat de pervers, d'antinatural, de diabòlic, d'estrany... De fet, les **teories Queer** s'ensenyoreixen del concepte estrany, dissident, subversiu, transgressor... que històricament ha estat utilitzat com a insult contra les persones no cis o no hetero, i que aconsegueixen reapropiar-se d'aquests termes, autodenominar-se i empoderar-se com a estratègia a la LGTBIQ-fòbia, arribant a qüestionar el sistema heterossexual hegemònic. Tot això, amb la finalitat d'empoderar a les persones i atorgant-los l'autoritat sobre les seves identitats, sexualitats i cossos per a cridar que no sols no s'avergonyeixen del que són sinó que s'enorgulleixen plenament de ser-ho. La reapropiació de l'insult com a apoderament però també com deslegitimització de l'estigma. Teresa de Lauretis va ser la primera persona que prové de l'acadèmia i que utilitza per primera vegada en terme de la teoria Queer el 1991 atorgant aquest sentit d'apoderament que apareix com a moviment a la fi dels anys vuitanta als Estats Units. La reapropiació de l'insult com a eina política de subversió a la discriminació, a les desigualtats, a la violència que generen les normes socials.

Tornar a pensar en el que som, tornar a repensar sobre el terme normal. Però també tornar a qüestionar les identitats essencialistes i binàries, visibilitzant la dissidència sexual des d'un punt de vista en el qual estableixi aliances amb la raça, amb la classe social, amb el capacitisme... el qual pretén dinamitar les estructures socials i promoure la transformació social.

Tornem al recorregut històric que he esmentat abans, de la mà d'una de les primeres prohibicions contra les persones transgènere que es codifica en la Llei Mosaica dels hebreus, una de les primeres societats patriarcals: *Les dones no portaran allò que els pertany als homes, ni un home vestirà amb robes de dona perquè tots el que ho facin seran una abominació als ulls de Déu, el nostre senyor.*

Les societats creen les seves normes, les persones creen les seves normes. De fet, a les ciutats- estat de l'antiga Grècia en els segles VIII i VI a. C. van començar a crear un nou sistema econòmic patriarcal el qual no podia coexistir amb un matrillinatge però en moltes zones, aquelles persones transgènere, homosexuals i diferents pràctiques de travestisme continuaven reproduint-se ja que no suposaven una amenaça. És més, els esclavistes van desenvolupar una ideologia que degradava les dones per acabar amb la igualtat d'aquestes a la societat ja que aquestes sí que eren visualitzades com una amenaça al poder i al nou ordre dominant.

Però el transgènere roman, podem adonar-nos en la descripcions dels cèsars romans que portaven vestits de dona però a poc a poc, la classe dominant va començar a exigir fins i tot a les elits una supressió d'aquestes pràctiques. Galofre i Missé (2015) exposen l'exemple del famós Heliogàbal, que va escriure Arthur Evans, i que em va cridar molt l'atenció ja que compten com aquest es va convertir en l'Emperador de Roma en el 218 d. C. Tant ell com molts altres emperadors es vestien de dona i no sols això, sinó que traspassava de l'esfera privada i es vestien en públic amb roba femenina. A més, Heliogàbal practicava sexe amb persones de tots dos sexes i fins i tot va declarar públicament a un dels seus amants masculins com el seu marit. La classe dominant es va escandalitzar i va ser assassinat per un membre de la guàrdia pretoriana quatre anys més tard. No sols el van assassinar per les seves pràctiques sexuals i transgènere, sinó que va ser mutilat, arrossegat pels carrers de Roma i fins i tot després de la seva mort, llançat al riu Tíber.

Em va impactar llegir aquestes últimes línies i comprovar que tot el transgènere, en les seves diferents formes, es va convertir en el blanc d'opressió ja que el natural es converteix en antinatural de la mà d'un grup de persones amb poder que van decidir que aquestes pràctiques no eren correctes, no eren normals i que pel contrari, havien de ser perseguides i castigades.

Amb el pas del temps, el cristianisme com a religió de masses va bandejar els poders dominants i es va fer amb el control. Si a tot això, se li sumen la forta incidència de la propietat privada, la dominació de la família com a estructura de poder en la qual l'home representava l'autoritat i les divisions de classes, trobem un escenari en què les expressions de gènere, les identitats i sexualitats ja no es consideraven tan acceptables. Allò que havia estat considerat un dia com a natural ja no ho era tant, és més, representava el costat oposat.

La societat esclavista dels romans va ser substituïda pel feudalisme i aquells esclaus que antigament treballen encadenats, ara aquestes cadenes passaven als terratinents i a la terra. Així mateix, l'església catòlica i la inquisició van aconseguir més

pes en el poder, van dur a terme una dura campanya assassina de tot allò que consideraven pervers i diabòlic.

Passen els anys i se substitueix el règim feudal pel capitalisme, el transgènere no ha estat erradicat i aconsegueix perdurar ja que aquelles dones i homes transgènere o travestís van ser oprimides i obligades a passar pel sexe oposat per a sobreviure. Encara que, si bé és cert, quan tenien oportunitat, en les celebracions, carnestoltes, festes, ressorgia el travestisme.

A les societats europees, el capitalisme va alliberar els pagesos de la terra, però els va encadenar a les fàbriques i en les maquinàries com a esclaus assalariats. És per això, que les classes dominants del continent van intentar suprimir sota lleis i mandats els comportaments transgènere i el travestisme per a imposar la seva ideologia no sols en el continent sinó en aquelles terres que van colonitzar al voltant del món.

Va ser una època marcada en la qual dones cisgènere es transvestien d'homes per a subsistir i escapar d'aquelles desigualtats econòmiques i socials fruit de la seva opressió com a dones. El capitalisme va forçar milers de dones a escapar de les desigualtats d'aquesta manera, fins i tot sabent que les conseqüències de ser identificades com a dones podrien ser molt greus. A la fi del segle XII a Anglaterra, estava penat amb empresonament en un cep i la humiliació pública en la que aquestes eren passejades pels carrers en un carruatge obert.

De fet, el travestisme de dones cis no és una cosa que es va donar el segle XII de manera aïllada, sinó que en l'actualitat continua ocorrent i si no, podem observar el cas autobiogràfic que relata Nadia Ghulam, una escriptora i activista afganesa refugiada a Barcelona. Destacar que durant la seva trajectòria vital i especialment, el període de la seva joventut va haver de vestir amb roba d'home per a poder treballar i així mantenir econòmicament la seva família.

Hi ha moltes històries similars que han estat registrades al llarg de la història. Per exemple, a França, no va ser fins a 1760 que van deixar de cremar vives les persones travestis. Però fins i tot essent considerat com una cosa antinatural i il·legal que podia arribar a la pena de mort, el travestisme i altres expressions de gènere van continuar formant part de l'expressió humana. D'aquestes experiències també sorgeix la necessitat de *passar*[10] i no ser identificat com a dona o home transgènere ja que com hem pogut observar les conseqüències i la violència a la qual eren sotmesos/as era molt dura.

És per això, que podem afirmar que la intolerància i l'opressió que es viu en l'actualitat no sempre va existir ja que sorgeix de la divisió de classes i de la religió com a dogma totalitari. És essencial conèixer el passat per a entendre el present i poder transformar-lo ja que segons Preciado, “les condicions de producció sexual (de cossos i plaers) estan canviant” (Preciado, 2008, p.97). De fet, ell defineix que vivim en un sistema heteropatriarcal en el qual:

L'heterosexualitat és un concepte econòmic que designa una posició específica en el si de les relacions de producció i d'intercanvi basada en la reproducció del

treball sexual, del treball de gestació i del treball de criança i cura dels cossos a treball no remunerat [...] processos semiòtic-tècnics, lingüístics i corporals de repetició regulada impostos per convencions culturals. (Preciado, 2008, p.96).

Conclusions finals

Finalment, considero important destacar que des del sistema educatiu s'han de potenciar diferents estratègies per a atendre la diversitat i realitzar una coeducació de qualitat a partir de diferents eines:

- **Formació i sensibilització del professorat** en matèria de drets LGTBI, interseccionalitat, coeducació, sexualitat... que sigui de qualitat. Per això, també és necessari que des de les institucions universitàries es promogui una major implicació que es materialitzi en accions concretes.

Encara que considero que no sols és important formar i sensibilitzar l'equip educatiu i l'alumnat, sinó que també hem de tenir en compte les **famílies** ja que no oblidem que és el primer agent socialitzador en la infància i que hem d'implicar a tota la comunitat educativa per a educar de manera conjunta i en la mateixa línia.

- **Prevenió** és clau perquè l'alumnat no sofreixi assetjament escolar per la seva orientació sexual o identitat de gènere, però també com a mecanisme per a disminuir el fracàs escolar ja que moltes persones trans inicien la seva transició en l'adolescència i si tinguessin un major acompanyament ofert pel centre educatiu potser es podria prevenir l'abandonament escolar prematur.
- **Intervenció de manera transversal** a l'aula, incidint en totes les matèries i etapes educatives, tant en la classe de matemàtiques com en la de ciències socials. I si fos necessari i de forma més específica, treballant-ho en el PAT (Pla d'Acció tutorial) del centre educatiu.

Tot això, s'ha de dur a terme per a fomentar les condicions necessàries perquè els centres educatius siguin espais de **seguretat per a tots i totes**. Posant l'accent i donant a conèixer les diferències individuals de cada persona, fomentant així l'apoderament; visibilitzant cossos, capacitats, cultures, ètnies, orientacions sexuals, gèneres dissidents... des d'un **enfocament interseccional i coeducatiu**.

En definitiva, hem d'apostar per una mirada més atenta, més afectiva i fins i tot més revolucionària per a fomentar unes pràctiques educatives transformadores.

Referències Bibliogràfiques

Butler, J. (2006) *Deshacer el género*. Planeta: Barcelona.

European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association - Europe. Rainbow Europe. Bruselas: ILGA- Europe, 2018. <https://rainbow-europe.org/country-ranking>

Galofre, P.; Missé, M. (2015). *Políticas trans. Una antología de textos desde los estudios trans norteamericanos*. Egales: Barcelona.

Grabham, E.; Cooper, D.; Krishnadas, J., Herman, D. (2009), *Intersectionality and Beyond: Law, Power, and the Politics of Location*. Routledge - Cavendish: United Kingdom.

Missé, M. (2018) *A la conquista del cuerpo equivocado*. Egales: Barcelona.

Paul, B. Preciado (2008). *Testo Yonki*. Anagrama: Barcelona.

Platero, R. L. (2012). *Intersecciones: cuerpos y sexualidades en la encrucijada*. Bellaterra: Barcelona.

Rodriguez, G; Gil, J.; García, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Aljibe: Malaga.

Sánchez, M. (2019). *Pedagogías Queer ¿Nos arriesgamos a hacer otra educación?* Catarata: Madrid.

Referències web

- El Diario, 18 de Junio de 2018. https://www.eldiario.es/sociedad/oms-considerar-transexualidad-enfermedad-incongruencia_1_2065796.html
- Ghulam en el CCCB, 2019. <https://www.cccb.org/ca/multimedia/videos/un-mati-amb-nadia-ghulam/232505>
- BOE. Ley 2/ 2021, de 7 de junio, de igualdad social y no discriminación por razón de identidad de género, expresión de género o características sexuales. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2021-11382

Notes:

[1] Es defineix com un “cantautor transsexual i precari que fa música transfeminista i rebel”.

[2] El concepte de cisgènere fa referència a les persones que s'identifiquen amb el gènere amb el qual han nascut i el comportament o expressió de gènere considerada pròpia del sexe de naixement. L'antítesi d'aquest terme seria el de transgènere.

[3] Paul Preciado en la seva obra *Testo Yonki* relata l'autoexperiment que realitza en aplicar-se testosterona ja que li permet reflexionar i desmentir la determinació biològica del gènere i la sexualitat, desmuntant la realitat farmacopornogràfica com a pilar del model capitalista de les societats actuals.

[4] Biggite Vasallo, entre altres ponents, denuncia que estan tocades, ferides per les institucions, per les estructures socials en unes jornades titulades “Tocades, però no ferides per la institució” que promou el col·lectiu *Fem Art* a partir, de l'exposició *La institució dins meu a Ca la Dona* (Barcelona). Però en particular, Vasallo esmenta que ella es troba travessada per aquestes. Travessada és una paraula que segons la RAE en la seva quarta definició seria alguna cosa semblant a “passar un cos penetrant-lo de banda a banda”.

[5] DSM-4 o *Manual de Diagnòstic i Estadístic dels Trastorns Mentals* (DSM per les seves sigles en anglès), un manual publicat per la *American Psychiatric Association* (Associació Estatunidenca de Psiquiatria) per a diagnosticar afeccions mentals.

De fet, Patrick Califa explica en *Polítiques Trans*, de Miquel Missé i Pol Galofre, que *el DSM suggereix que les persones trans són còmplices amb les normes sexistes d'alguns experts mèdics. Aquestes conclusions depenen de la calidesa d'un nombre de premisses controvertides; primer, que les identitats de totes les persones trans poden ser apreheuses utilitzant un model teòric obertament basat en una petita mostra formada principalment per transsexuals MtF; segon, que totes les persones trans depenen de cirurgies de reassignació sexual (CRS) completes per a l'expressió reeixida de les seves identitats; i tercer, que el desig de canviar-se el cos a fi d'ajustar-se a la pròpia identitat és evidència concloent de compromisos polítics antifeministes.*

Amb les seves creixent taxonomies de “desordres mentals”, gairebé sempre descrits com si fossin estats psíquics completament separats del context cultural i històric, el DSM 4 en si no és un document que vull defensar. Utilitza la classificació de “trastorn d'identitat de gènere”, amb els símptomes primaris d'una “forta i persistent identificació l'amb un altre sexe (no simplement un desig d'obtenir qualsevol avantatge cultural percebis de ser de l'altre sexe) i el malestar persistent amb el propi sexe o sentiment d'inadequació amb el seu rol.

[6] *Exposa en la seva obra que estem en el costat dels monstres. I què? Si ja no podem insultar als monstres és perquè ens adonem que som un d'ells... Ens hem convertit oficialment en activistes... En la nostra lluita per la llibertat d'expressió arriba un moment en què el sistema de gènere apareix no sols com a opressiu, sinó com a estúpid. Quan ens adonem del ridícul que és, haurem començant a desmantellar-ho.*

[7] *Es descriu com la discriminació i actituds negatives davant les persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals.*

[8] *Quan esmento el trànsit, parlo tant del personal com el social sense haver d'explicitar un tractament quirúrgic o hormonal.*

[9] *LGBTQI+ és un concepte que designa a les diferents comunitats que es troben en el paraigua del present col·lectiu: Lesbianes, Gais, Transsexuals, Bisexuals, Queer i el terme Plus. Els dos anteriors conceptes, fan referència totes aquelles realitats del gènere i de les identitats sexuals que convergeixen dins aquest paraigua, com seria el cas de les persones intersexuals, persones de gènere fluid, persones no binàries.*

[10] *El verb “passar” prové del terme anglosaxó *passing* utilitzat en el vocabulari trans per a explicar aquelles persones trans que no són identificades com a tal i que “passen” invisibles en la societat.*

Correspondència amb l'autora: *Montserrat Garcia Silva.* E-mail. mongarciasilva@gmail.com